

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra Pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vlastivědné vycházky v okolí ZŠ Cyrila Boudy Kladno

Educational walks around Cyril Bouda's elementary school in Kladno

Renata Turecká

Vedoucí práce: PhDr. Jarmila Mojžíšová, Ph.D.

Studijní program: Vychovatelství (B7505)

Studijní obor: 7505R008: Vychovatelství

2019

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vlastivědné vycházky v okolí ZŠ Cyrila Boudy Kladno vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně, za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. dubna 2019

Renata Turecká

Ráda bych poděkovala paní PhDr. Jarmile Mojžíšové, Ph.D. za odborné a trpělivé vedení mé bakalářské práce a poskytnutí cenných rad a připomínek.

ANOTACE

Bakalářská práce "Vlastivědné vycházky v okolí ZŠ Cyril Boud Kladno" se zabývá pobytem a pohybem dětí na čerstvém vzduchu. Dokazuje, že i v tak průmyslovém městě, jakým Kladno bezesporu je, lze najít kus přírody a nepřeberné množství zajímavých míst, které lze s dětmi navštívit a zábavnou formou je o daném místě něco naučit. Naše škola má obrovskou výhodu v tom, že i když je téměř v centru města, několik kroků od ní se nachází údolí, ve kterém s dětmi z družiny trávíme většinu našeho pobytu venku. Myslím si, že v dnešní době mobilních telefonů a počítačů, chybí dětem kontakt s vrstevníky a již zmíněný dostatečný pohyb pobyt na čerstvém vzduchu. Cílem mé práce je prohloubit v dětech zájem o přírodu a zdravý pohyb, zájem o památky, které nám tu zanechali naši předkové a zájem o město, ve kterém vyrůstají. Dalším cílem je také ukázat vychovatelům, že připravit a zrealizovat vlastivědnou vycházku není až tak složité. Radost a nadšení dětí z každé vycházky, na kterou ještě pak dlouho vzpomínají, za tu práci stojí.

KLÍČOVÁ SLOVA

Vlastivědné vycházky, školní družina, historie, pohyb, hry v přírodě

ANNOTATION

The bachelor thesis "Educational walks around Cyril Bouda's elementary school in Kladno", deals with spending time of children in the fresh air. Despite considered an industrial town, Kladno offers a piece of nature, significant sights and interesting places. These sites can be visited by teachers with children and children can be taught in an entertaining way. In spite of the fact, that the school is located in the centre of town, it has a great advantage of having a little valley nearby where we spend most of the time with pupils. Nowadays, in the time of mobile phones and computers, children lack the contact with their peers and enough opportunities to spend enough time outside in the fresh air. The aim of this thesis is to get children more interested in nature and staying outside in the fresh air, deepen their interest in sights left by our ancestors and interest in the town, in which they grow up. Additional aim is to show educators, that preparation and realization of a local national history and geography outing is not so complicated. The joy and enthusiasm of children from every walk they remember for a long time.

KEYWORDS

Educational walks, after school program, history, movement, playing outside

Obsah

1	Úvod.....	7
2	Teoretická část	8
2.1	Školní družina.....	8
2.1.1	Funkce školní družiny	8
2.1.2	Cíle výchovy ve volném čase	9
2.1.3	Vzdělávací oblasti	9
2.1.4	Průřezová témata	10
2.1.5	Klíčové kompetence	10
2.1.6	Požadavky pro volný čas.....	11
2.2	Školní družina při ZŠ Cyrila Boudy Kladno	13
2.2.1	Charakteristika školní družiny	13
2.2.2	Režim dne.....	13
2.2.3	Roční plán aktivit	14
2.2.4	Oddělení ŠD 4	14
2.3	Pohyb a pobyt na čerstvém vzduchu	15
2.4	Příprava vlastivědné vycházky	15
2.5	Historie cílových míst.....	16
2.6	Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví.....	20
3	PRAKTICKÁ ČÁST	22
3.1	Popis vycházek	22
3.2	Vycházka A – Za zvířátky	22
3.2.1	Průběh vlastní vycházky.....	24
3.3	Vycházka B – Hornická.....	30
3.3.1	Průběh vlastní vycházky.....	32
3.4	Vycházka C – Naučná	35
3.4.1	Průběh vlastní vycházky.....	37
4	Závěrečná evaluace	45
5	Závěr	48
6	Seznam použitých informačních zdrojů.....	49
7	Seznam obrázků	51
8	Seznam příloh	51
	Příloha 1 - PRACOVNÍ LIST č.1	I

Příloha 2 - PRACOVNÍ LIST č.2	II
Příloha 3 - PRACOVNÍ LIST č.3	III
Příloha 4 - PRACOVNÍ LIST č.4	IV
Příloha 5 - PRACOVNÍ LIST č.5	V
Příloha 6 - PRACOVNÍ LIST č.6	VI
Příloha 7 - Pravidla hry „Na medvěda“	VIII

1 Úvod

Vychovatelkou ve školní družině jsem již 9 let. Celou tuto dobu působím na základní škole Cyrila Boudy 1188 v Kladně. Po celou dobu mého působení ve školství narážím na problematiku nedostatečného pohybu u dětí. Dle výzkumu, který v minulých letech proběhl na naší škole, bylo zjištěno, že ze 495 dětí, chodí pěšky do školy pouhých 89. Zbýlých 406 dětí, vozí rodiče autem či dojíždí autobusem. Podobná situace se opakuje i v odpoledních hodinách, po skončení vyučování. Děti tedy nejsou zvyklé chodit a chybí jim dostatek pohybu. Spousta z nich samozřejmě navštěvuje různé zájmové kroužky a u většiny z nich převládají ty sportovní, ale ty bývají většinou jednostranně zaměřené a rodiče na ně děti vozí autem. I z tohoto důvodu jsem se při volbě tématu mé bakalářské práce rozhodla pro téma "Vlastivědné vycházky v okolí ZŠ Cyrila Boudy Kladno". Práce má dvě části. První je teoretická část, která se věnuje funkci a cílům školní družiny, vzdělávacím oblastem, průřezovým tématům a klíčovým kompetencím. Zmiňuji se zde také o požadavcích pro volný čas, činnostech ve školní družině, náplni vlastivědné vycházky, bezpečnosti a ochraně zdraví a historii cílových míst. V praktické části je uvedena příprava a realizace tří vlastivědných vycházek, včetně pracovních listů. Cílem vlastivědných vycházek je zvýšit tělesnou kondici dětí, zvýšit jejich dobu pobytu na čerstvém vzduchu a vyvolat zájem o bližší poznávání okolí školy, kterou navštěvují.

2 Teoretická část

2.1 Školní družina

„Školní družina je školské zařízení výchovy pro zájmové vzdělávání, jež je mezi ostatními zařízeními pro volný čas dětí nejčetnější, zaměstnává nejvíce vychovatelů a jeho odděleními prošlo nejvíce dětí. Výchova je společenský proces, a tedy i výchovu ve školní družině je třeba chápat jako součást nutné společenské reprodukce, nikoli jako hlídání dětí, tj. pouhou sociální službu. Školní družina ve dnech školního vyučování tvoří pro děti přechod mezi výukou ve třídách a pobytem doma. Družina není pokračováním školního vyučování, pedagogické práce v ní má svá specifika a je výrazně odlišná od běžné vzdělávací praxe.“ (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 9)

Školní družina je většinou zřizována při škole a jedná se tedy o školské zařízení. Může být však zřízena i samostatně a pro žáky více škol. Školní družina pečuje o žáky v době mimo vyučování a zajišťuje jim odpočinek, rekreaci a zájmové vzdělávání. Primárně je určena žákům prvního stupně, tedy od 1. do 5. třídy. Ve výjimečných případech může být do družiny přijat žák druhého stupně, pokud to kapacita dovolí. Školní družina je většinou rozdělena na jednotlivá oddělení, která jsou naplňována do maximálního počtu 30 žáků.

2.1.1 Funkce školní družiny

„Školní družina slouží výchově, vzdělávání a rekreaci žáků. Svou funkci naplňuje činnostmi odpočinkovými (klidové činnosti, rekreační i zájmové aktivity) i přípravu na vyučování.“ (Hájek, Pávková a kol. 2011, s.16)

Dle Hájka a Pávkové (2011) mají odpočinkové činnosti odstranit únavu. Nejčastěji je zařazujeme ráno před vyučováním, po obědě a pak kdykoli během dne, dle potřeby. Ve školní družině k těmto činnostem využíváme např. poslech hudby nebo předčítání pohádky, kdy děti mohou odpočívat na koberci. K odpočinkovým činnostem lze také využít stolní či námětové hry. Organizace a náplň odpočinkových činností plní psychohygienické poslání. Neméně důležitý je rovněž aktivní odpočinek (rekreační činnosti), který má za úkol zregenerovat síly a odstranit únavu způsobenou soustředěním ve vyučování. Po odpočinku můžeme zařadit i náročnější pohybové, sportovní i turistické prvky, které jsou většinou uskutečňovány venku. Nemusí být vždy organizované, mohou probíhat spontánně. K odpočinku dle Hájka a Pávkové 2011 také slouží zájmové činnosti, které rozvíjí osobnost dítěte, seberealizaci, ale i poznávání a rozvoj dovedností. Zájmové činnosti mohou být opět organizované nebo spontánní a mohou být uskutečňovány skupinově nebo individuálně. Další funkcí, kterou školní družina plní je příprava na vyučování. Ta zahrnuje

vypracování domácích úkolů ve školní družině. Ty jsou dětmi vypracovávány za následujících podmínek:

- jen se souhlasem rodičů;
- dítě, které v družině zůstává do odpoledních hodin;
- pouze za příznivých podmínek ve třídě (malé množství dětí, nehlukné prostředí...).

Příprava na vyučování je také procvičování učiva a získávání poznatků při praktických činnostech.

„Podobně jako pro ostatní činnosti v době mimo vyučování platí i pro přípravu na vyučování principy pestrosti, zajímavosti, přitažlivosti a citlivosti.“ (Hájek, Pávková a kol., 2011, s.17)

2.1.2 Cíle výchovy ve volném čase

„Výchova ve volném čase má své specifické obecné i dílčí výchovné cíle. Obecným cílem výchovy ve volném čase mimo vyučování, je naučit jedince hospodařit s volným časem, rozumně ho využívat, reálně oceňovat volný čas jako významnou hodnotu. Z těchto obecně formulovaných cílů lze odvodit řadu cílů dílčích, např. naučit vychovávané odpočívat a rekreovat se, rozvíjet jejich zájmy a specifické schopnosti, uspokojovat a kultivovat jejich potřeby, naučit je vhodně si uspořádat režim dne, vést je ke zdravému životnímu stylu, podporovat myšlenku celoživotního vzdělávání.“ (Hájek, Hofbauer, Pávková, 2008, s.75)

Výchovné cíle jsou zaměřeny především na rozvoj žáka, na jeho učení a poznání. Za hlavní výchovný cíl považujeme získání dobrého základu do života a pro další vzdělávání. Dalším výchovným cílem je vychovat dítě k tomu, aby s uspokojením zvládalo životní a vzdělávací etapy, které ho v životě čekají. Vychovatel by měl každé dítě vnímat jako jedinečnou osobnost, která má své individuální i specifické potřeby a možnosti, a měl by mu vytvářet potřebné podmínky pro jeho aktivity. Měl by také dávat dětem možnost podílet se na tvorbě programu a respektovat rozhodnutí, pokud se nabízené činnosti neúčastní. Vychovatel by dále měl u dětí posilovat sebevědomí, podporovat tvořivost, iniciativu a fantazii. Měl by jim dát čas a prostor pro to, aby se vyvíjely a učily svým vlastním tempem.

2.1.3 Vzdělávací oblasti

Výchovně vzdělávací činnost je rozdělena do šesti základních vzdělávacích oblastí.

- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Člověk a zdraví

- Umění a kultura
- Člověk a svět práce

Každá oblast se dále člení do tematických okruhů.

2.1.4 Průřezová témata

Průřezová témata jsou povinnou součástí základního vzdělávání. V základním vzdělávání rozlišujeme následující průřezová témata:

- Osobnostní a sociální výchova
- Výchova demokratického občana
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
- Multikulturní výchova
- Environmentální výchova
- Mediální výchova

2.1.5 Klíčové kompetence

Dle Hájka (2007) je pojem kompetence chápán jako souhrn schopností, znalostí a praktických dovedností. S tím souvisejí postoje a hodnotové orientace, které jsou předpokladem k výkonu činností.

Hájek (2007) rozlišuje tyto klíčové kompetence:

Kompetence k učení

Žák se učí spontánně, ale i vědomě, učí se s chutí, kriticky hodnotí své výkony, práci, kterou začal, vždy dokončí, získává vědomosti z různých zdrojů a pramenů, využívá zkušenosti v praktických situacích a dalším učení.

Kompetence k řešení problémů

Žák hledá různé způsoby řešení problémů, uvědomuje si, že pokud řešení oddaluje nevede to k žádnému cíli, učí se obhájit svá rozhodnutí a má za ně zodpovědnost. Činnosti, které započne, dokončuje.

Komunikativní kompetence

Žák umí vyjádřit svůj názor, vyjadřuje se kultivovaně a vhodně formulovanými větami, ovládá řeč i mimoslovní komunikaci. Ví, že ke správné komunikaci patří také naslouchání druhým.

Sociální a interpersonální kompetence

Žák pozná vhodné a nevhodné chování, ke svým povinnostem a úkolům přistupuje zodpovědně, učí se organizovat a plánovat. Umí spolupracovat ve skupině, umí se podřídit, ale i prosadit svůj názor.

Občanské kompetence

Žák si je vědom svých práv a práv ostatních, dovede se bránit proti šikaně, agresivitě a nespravedlnosti. Záleží mu na svém zdraví a zdraví ostatních, chová se odpovědně. Ctí tradice a kulturní dědictví a rozvíjí kvalitu životního prostředí.

Kompetence k trávení volného času

Žák tráví svůj volný čas smysluplně a účelně. Rozpozná vhodnou a zájmovou činnost dle svých možností. Nevhodnou nabídku dokáže odmítnout.

2.1.6 Požadavky pro volný čas

Hájek a Pávková (2011) uvádí následující požadavky:

Požadavek pedagogického ovlivňování volného času

Citlivé pedagogické vedení dětí k tomu, aby účelně využívaly volný čas. Dětem jsou nabízeny různé zájmové aktivity za účelem uspokojení a seberealizace. To vede k poznání a vytváření návyků jak využívat volný čas.

Požadavek dobrovolnosti

Tento požadavek hraje při práci s dětmi v jejich volném čase velkou roli, neboť volný čas si také můžeme volně přeložit jako svobodnou volbu jedince. Účast dětí na činnostech by měla být dobrovolná. Vychovatel by měl však vytvářet podmínky a nabízet takové činnosti, aby je děti dobrovolně přijaly.

Požadavek seberealizace

V nabízené činnosti by mělo každé dítě uplatnit své schopnosti a vlohy a mělo by být úspěšné. Ve volnočasových činnostech by mělo najít uplatnění i dítě, které je ve vyučování méně úspěšné. Neměli bychom hodnotit výsledek, ale snahu. Pro zdravý duševní vývoj člověka je prožití úspěchu velmi důležité. Úspěch totiž zvyšuje sebevědomí jedince. Ten chce činnost, ve které je úspěšný stále opakovat a vracet se k ní a tím se tvoří základy pro samostatné využívání volného času, tedy výchova k volnému času.

Požadavek aktivity

Děti by měly být vedeny k aktivnímu zapojování do všech činností. Mezi tyto činnosti patří plánování, příprava, realizace a hodnocení. Děti by měly být podporovány v jejich samostatnosti, kreativitě, iniciativě i nápaditosti.

Požadavek odpočinkového a rekreačního zaměření

Činnosti odpočinkové a rekreační by měly odstranit únavu a zregenerovat fyzické a duševní síly.

Požadavek jednoty a specifčnosti vyučování a výchovy mimo vyučování

Rozvoj osobnosti dítěte je společný cíl učitele i vychovatele. Ti by měli mezi sebou spolupracovat, vzájemně doplňovat školní vyučování a výchovně - vzdělávací práci školní družiny.

Požadavek zajímavosti a zájmovosti

Zahrnují i požadavek pestrosti a přitažlivosti. Týkají se jak metody, obsahu i formy práce. Tyto požadavky opět přispívají k rozvoji osobnosti dítěte. Organizované a spontánní činnosti by měly být vyváženy. Při nich by se měly respektovat potřeby a individuální zájmy dětí.

Požadavek citovosti a citlivosti

Činnosti vykonávané ve školní družině by měly v dětech vzbuzovat radost, uvolnění, kladné emoce, ale i přátelskou komunikaci a spolupráci. Vychovatel by měl v hodnocení i přístupu brát na zřetel možnosti a specifika dětí, ale také jejich momentální stav i potřeby. K dětem by měl přistupovat citlivě a individuálně. Není zde rozhodující výsledek, ale snaha, úsilí a zaujetí, s kterým dítě činnost vykonává.

2.2 Školní družina při ZŠ Cyrila Boudy Kladno

2.2.1 Charakteristika školní družiny

Školní družina, ve které pracuji, je zřízena při Základní škole Cyrila Boudy 1188 v Kladně.

V tomto školním roce je navštěvuje celkem 189 žáků, kteří jsou dle věku rozděleny do 7 oddělení. Počet žáků v jednom oddělení je tedy 27. Naše školní družina je určena žákům prvního stupně, tedy od 1. do 5. třídy. Její provozní doba je od 6:15 do 7:50 hodin (a dále dle potřeby školy) ranní provoz a od 11:30 do 17:00 hodin odpolední provoz. K dispozici má tzv. hospodářskou budovu, která je spojena se školou. V této budově využíváme 4 třídy, které jsou v dopoledních hodinách využívány jako jazykové učebny. Další tři oddělení se nachází v prvním patře hlavní budovy a jsou umístěna ve třídách, kde probíhá standardní výuka. K dispozici máme školní zahradu, na které jsou umístěny herní prvky (např. prolézačky, houpačky, skluzavka...) a školní hřiště s tartanovým povrchem. V případě větších akcí jako je například karneval, čarodějnice nebo Halloween máme k dispozici tělocvičnu školy. Pro stravování dětí využíváme školní jídelnu, která je také součástí hospodářské budovy. Sociální zařízení je v prostorách školní družiny.

Školní vzdělávací program pro naši družinu má název „*Poznáváme všemi smysly*“. Jeho autorkou je vedoucí vychovatelka. Klade důraz na vytvoření zdravé osobnosti dítěte, které dokáže odolávat současným negativním vlivům. Má za cíl, aby se naši žáci cítili šťastně, bezpečně a aby jejich volný čas byl naplněn co nejefektivněji.

2.2.2 Režim dne

„Časové rozvržení a uspořádání činností ve školní družině se řídí požadavky psychohygieny. Je takové, aby podporovalo zdravý tělesný, duševní i sociální vývoj dítěte.“ (Hájek, Pávková, 2011, s.65)

V období ranní družiny jsou zařazovány odpočinkové činnosti dle individuálních přání dětí. Tak tomu je i po vyučování a následném obědě, kdy zařazujeme psychicky i fyzicky nenáročné činnosti. Většinou probíhají skupinovou formou (četba, poslech, odpočinek na koberci...). Děti rychle zregenerují, a tak po nezbytném odpočinku přicházejí na řadu pohybové aktivity, které ve většině případů probíhají venku na čerstvém vzduchu. Opět mohou být spontánní, individuální či organizované.

„Spontánní pohyb je projevem potřeb dítěte mladšího školního věku.“ (Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 66)

V době od 15:00 do 17:00 hodin bychom měli zařazovat náročnější činnosti, v této době však většina dětí z družiny odchází.

Jak jsem již zmínila, v pozdních odpoledních hodinách si děti za určitých pravidel, mohou vypracovávat domácí úkoly, nebo vykonávat relaxační a odpočinkové činnosti dle individuálních přání.

„Počet i struktura dětí v oddělení ŠD se v průběhu odpoledne často mění. I v takto náročných podmínkách lze realizovat výchovné cíle, pokud vychovatelka je schopna pružně a tvořivě reagovat na měnící se výchovné situace.“ Hájek, Pávková a kol., 2011, s. 66)

2.2.3 Roční plán aktivit

V předchozí kapitole jsem představila ŠVP s názvem „Poznáváme všemi smysly“. Dalším dokumentem, který naše družina využívá, je „Roční plán aktivit školní družiny“. Ten je vypracováván na každý školní rok a na jeho sestavování se podílejí všechny vychovatelky.

V tomto dokumentu mimo jiné nalezneme:

- měsíční plány;
- časový plán;
- organizace školní družiny;
- organizace školního roku;
- roční aktivity pro všechna oddělení školní družiny.

2.2.4 Oddělení ŠD 4

Jak jsem již uvedla, naše družina má 7 oddělení. Já působím v oddělení ŠD 4. Tento školní rok mám děti z 2. třídy, tzn. ve věku 7-8 let. Celkový počet dětí v mém oddělení je 27, z toho 12 holčiček a 15 kluků. Naše třída se nachází v prostorách školní družiny, v učebně, kde dopoledne probíhá výuka cizích jazyků. Učebnu máme však přizpůsobenou dle vlastních potřeb (uspořádání lavic, výzdoba na oknech, vystavené výrobky ve třídě, polička na hry a aktovky...).

2.3 Pohyb a pobyt na čerstvém vzduchu

Je známo, že pohyb a pobyt na čerstvém vzduchu má:

- pozitivní vliv na psychické, fyzické i duševní zdraví člověka;
- zlepšuje krevní oběh a srdeční frekvenci;
- podporuje kardiovaskulární a imunitní systém;
- posiluje mozkovou činnost, paměť a lépe nám pomáhá se soustředit;
- napomáhá zdravému spánku;
- lidské tělo pomocí slunečních paprsků přeměňuje některé vitamíny a hormony;
- nerovný terén má vliv na stabilizační systém a koordinaci;
- kloubnímu systému a svalovému aparátu prospívá měkký povrch.

2.4 Příprava vlastivědné vycházky

Dle Hájka, Pávkové a kol. (2011) je příprava vycházky velice náročná. Příprava vycházky by měla zahrnovat:

- stanovení výchovných cílů a úkolů pro činnosti dětí;
- důsledné seznámení se s prostorem, kde bude vycházka probíhat;
- zjištění či osvěžení odborných vědomostí (odborná literatura, konzultace s odborníkem);
- podrobné naplánování;
- případná domluva s dalšími odborníky (např. průvodci);
- kontrola, zda jde realizace podle připraveného plánu;
- zhodnocení vycházky vychovatelem i dětmi.

2.5 Historie cílových míst

Rybníček

Rybníček se nachází nedaleko školy v Sítenském údolí. To prošlo revitalizací a od té doby se stalo odpočinkovým místem pro dospělé i pro děti. V rámci této revitalizace došlo v roce 2006 k vytvoření dvou jezírek. Dle osobního rozhovoru s architektem Janem Červeným, který celou revitalizaci projektoval, bylo zjištěno, že při této rekonstrukci byla odtrubněna ve většině své délky vodoteč, která tekla betonovou trubkou. Tato vodoteč vytéká historicky u parkoviště pod horním jezírkiem. Jedná se zřejmě o jednu z větví Dřetovického potoka živenou přítokem z dešťové kanalizace. Do horního jezírka tedy tato voda ještě nepřitéká, je dotováno prameny v jeho okolí a dně. Bylo koncipováno jako spíš mokřad s proměnnou výškou hladiny, která je v současných suchých letech samozřejmě spíš na ústupu. Horní jezírko má maximální plochu 145 m² a hloubku do 70 cm.

Dolní jezírko, u kterého proběhlo naše krmení kachen a následné aktivity, se nachází ve východní části Sítenského údolí. Voda do něj přitéká zmíněným potůčkem a přitéká také z jižní straně kaskádovitě upravenou stružkou s celkem vydatným pramenem. U jezírka bylo provedeno těsnění dna a břehů jílem. Plocha jezírka je cca 320 m².

Kladenská ZOO

V roce 1961 přišli do internátu, který byl v budově nad nynější kladenskou ZOO, učňové z východoslovenských železáren. Ti měli velmi silný vztah k práci se zvířaty a přírodě. Tehdejší vychovatelé učňovského střediska jim dovolili zřídit koutek živé přírody a chovat drobná zvířata (andulky, myšky) přímo v budově internátu. K drobným zvířatům přibyla následně liška od hajného, později přibyli i kuny. Klec s liškou a kunami byla umístěna přímo před budovou internátu. To se však nelíbilo místní hygienické stanici, a proto byla využita velká louka nedaleko internátu. Učňům se péče o zvířata velice líbila, a tak začali svařovat další klece, budovat cestičky a další výběhy. Původně zde měli pečovat pouze o domácí zvířata, ale zanedlouho navázali kontakt s cirkusy, které jim dávaly vysloužilá zvířata. Tak se v učňovské ZOO objevil třeba lev, medvěd, mýval, dikobraz, šakal, pes dingo, opice, mufloni, oslíci a poníci. Dokonce zde v dolní části louky bylo jezírko, kde učni chovali různé husy a kachny. V dalších klecích pak byli bažanti, andulky a různé druhy papoušků. Potrava pro zvířata byla většinou darována. Maso bylo z jatek a pečivo z nedaleké pekárny. Učni se starali o sekání a sušení trávy, aby bylo dostatek sena na zimu. ZOO skončila na konci šedesátých let, s příchodem nového ředitele spojených oceláren.

V roce 2018 došlo k obnovení této zoologické zahrady, v podobě keramických zvířat. Projekt vytvořil již zmíněný architekt Jan Červený, deset keramických zvířat (lev pustinný, muflon, dikobraz krátkosrstý, jezevec lesní, medvěd malajský, pes dingo, vlk šedivý, šakal čabrakový a dvě kozy domácí) vytvořila výtvarnice Alexandra Koláčková. Mimo zvířat je zde umístěno i 20 kachlů se stopami zvířat, lavičky a tribuna, z které je výhled na město. Kladenská ZOO je oblíbeným místem pro rodiny s dětmi.

Medvědárium

Medvědárium se nachází v zahradě kladenského zámku. Ta v letech 2000 - 2004 prošla rekonstrukcí, a jako první byl rekonstruován právě prostor pro medvědy. Dvě medvědice, se jmény Marta a Míša, město Kladno adoptovalo poté, co je v bednách u Moravských Budějovic zanechal ukrajinský cirkus. Jedná se o matku (Marta narozena v roce 1990) s dcerou (Míša narozena v roce 1997), které můžeme spatřit ve výběhu zhruba 6 měsíců v roce. Zbýlých 6 měsíců tráví zimním spánkem. Při rekonstrukci zahrady došlo k vybudování dětského hřiště, chodníků a fontány (kamenná koule je umístěna v místech, kde dříve bývala zámecká studna). Od vybudování medvědária a rekonstrukce zámecké zahrady se zde pořádají svatební obřady a různé kulturní akce, pro které zde bylo postaveno podium.

Hornická štola

Simulované důlní pracoviště se nachází ve sklepě kladenského zámku. Bylo vybudováno v roce 1974 za pomoci Báňské záchranné stanice. Ve štole nalezneme foto dokumentaci, která zachycuje historii kladenských dolů a výstavu vývoje hornické techniky. V roce 2009 byla štola ozvučena reálnými zvuky z hornického dolu.

Sousoší hornictví s Váňovým kamenem

„Před gymnasiem v parku stojí Novákovo sousoší horníka a hutníka na jehož podstavci je umístěn Váňův kámen, připomínající Váňův objev uhlí na Kladně v roce 1846, který se stal podnětem k přetvoření Kladna v moderní město s velkým průmyslem.“ (Krajník, Šťoviček, Uherek, Hlinka, 1972, s.14).

Dne 1. 11. 1846 narazil horník Jan Váňa na šest stop silnou uhelnou vrstvu. Na tomto místě se při následném hloubení šachty vytáhl v roce 1847 kámen vážící téměř 4 tuny. Ten byl dne 24. 4. 1854 zasazen na místo Váňova prvního pokusu. Pod kámen byla umístěna plechová schránka s listinou o nález uhlí, a to do pískovcové desky, do které byl vysekán otvor. Ten byl po vložení

zazděn a na desku byl umístěn Váňův kámen. V roce 1894 byla šachta zasypána a kámen byl přesazen východním směrem za novou silnici. Již však bez pískovcové desky a plechové schránky.

Ke stěhování Váňova kamene pak došlo ještě několikrát. Nějakou dobu také označoval hrob Jana Váni na kladenském hřbitově. Nakonec byl v roce 1950 přestěhován do parku k budově gymnázia, kde ho najdeme dodnes. O čtyři roky později, tedy v roce 1954 byl doplněn o sousoší hornictví od akademického sochaře Ladislava Nováka.

Mariánské sousoší

Mariánské sousoší bylo postaveno v letech 1739 - 1941 dle návrhu K. I. Dientzenhofera. Je to pozdně barokní dílo sochaře J. Hiernla a kameníka J. Baumgartnera. Stavba byla prováděna pod patronací břevnovského opata Benno Löbla. Na místě, kde se Mariánský sloup nachází, dříve býval pranýř, který byl kvůli sloupu v roce 1741 přenesen do spodní části náměstí, do prostranství, kde se v současné době nachází radnice. Dokončení a vysvěcení proběhlo v roce 1741. Mariánský sloup byl několikrát opravován. Poprvé to bylo v roce 1861, dále pak roku 1880. Ve 20. století byly jeho některé části nahrazeny kopiemi. Zrestaurování se sloup dočkal po 250 letech od položení jeho základního kamene. Od roku 1958 je sousoší památkově chráněno.

Kladenský zámek

Dle Kuchyňky a Vyšina (2012) kdysi stávala v místech, kde nyní stojí kladenský zámek, gotická tvrz zemského rodu Kladenských z Kladna. Tento rozvětvený rod vlastnil na území Kladna tři sídla. Dolejší tvrz, Hořejší tvrz a Vlašskou tvrz. Tvrzi, která byla předchůdcem kladenského zámku se říkalo Hořejší. První zmínka uvádí letopočet 1315 - 1319. Když v roce 1543 vymřeli kladenští z Kladna po meči, zdědili tvrz rytíři Žďárští ze Žďáru. Jiří Žďárský jako císařský a královský rada nechal ve čtyřicátých až šedesátých letech 16. století Hořejší tvrz přestavět na renesanční zámek. Přestavba byla dokončena v roce 1566. Mužská linie rodu Žďárských vymřela v roce 1670 a zámek až do roku 1705 chátral. V tomto období měl ještě několik majitelů. Poslední z nich byla Anna Ludovika z Lamberka, rod lamberků byl však zadlužený, a proto ho v roce 1705 prodala břevnovskému klášteru. Majitelem se tedy stalo břevnovsko - broumovské opatství benediktinů. Opat Otmar Daniel Zinke v roce 1728 začal připravovat ve spolupráci s architektem Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem přestavbu. Jeho plány, které zachovávaly dispozici původního renesančního zámku, však nebyly přijaty. Rekonstrukce začala až v roce 1738, po nástupu opata Benno Löbla a jeho nových plánů. Po této přestavbě se

ze zámku stala barokní stavba. Rekonstrukce byla završena stavbou hodinové věžky na střeše příčného křídla. V té době na zámku sídlila správa panství a opati ho občasně využívali k letním pobytům.

K dalším úpravám, při nichž zanikly fresky a ostatní prvky výzdoby, docházelo i v devatenáctém a dvacátém století. Jediná freska, která se dochovala je ta od J. K. Kováře v kapli svatého Vavřince. Správa velkostatku sídlila na zámku po zrušení poddanství až do roku 1933. V tomto roce budovu koupilo město Kladno, a byla následně využívána jako archiv, knihovna a muzeum.

Budova bývalé lékárny U České koruny

Nárožní dům, ve kterém bývala nejstarší lékárna v Kladně, nechal postavit lékárník Jan Barcal v roce 1884. Následně byl v roce 1891 architektem Václavem Krotkým přestavěn v novorenesančním stylu. V tomto roce provedl malíř Jan Bosáček i sgrafitovou výzdobu, podle návrhu Mikoláše Alše. Na tomto domě jsou umístěny tři sgrafitové medailony, které znázorňují výjevy z lékárenského prostředí. Na prvním medailonu můžeme vidět předložení lékařského receptu, druhý výjev zobrazuje sběr léčivých bylin a na třetím je předání hotového léku. Při další rekonstrukci v roce 1992 byl na dům usazen dřevěný portál. Díky častému přestavování obchodu se žádné vybavení bývalé lékárny nedochovalo. V současné době se zde nachází knihkupectví a městské informační centrum. Dům je od roku 1958 památkově chráněn.

Rozdělovské věžáky

Na podzim roku 1946 daly Spojené ocelárny a Středočeské uhelné a železorudné doly podnět k vybudování nového kladenského sídliště, z důvodu nedostatečného počtu bytů pro své zaměstnance. Součástí tohoto sídliště mají být i věžové domy. K výstavbě nového sídliště byl kromě podnikových architektů Báňské a hutní společnosti, přizván také samostatně činný pražský architekt Josef Havlíček. Dne 2. 7. 1947 byl položen základní kámen rozdělovského sídliště. Na jaře roku 1948 architekt Josef Havlíček stále pracoval na projektu linie vysokých domů. Nové sídliště se rozrůstalo, avšak docházelo ke změnám stavebních spolků, které se potýkaly s nedostatkem zaměstnanců na stavbě. Dne 1. 1. 1949 převzaly celé staveniště Československé stavební závody, národní podnik - závody Kladno. V březnu roku 1949 byla dokončena stavba prvního bytového domu. Jeho kolaudace proběhla dne 7.4.1949 a po tomto datu se do něj začali stěhovat první obyvatelé. Nedostatek pracovních sil na stavbě stále přetrvával. Hlavním investorem nového sídliště se stal v dubnu 1951 Kablo, národní podnik. Od tohoto okamžiku se začala intenzivně řešit otázka výstavby věžových domů. Za více než

rok, tedy dne 1. 10. 1952 předložil tým Josefa Havlíčka II. stupeň projektu věžových domů ke schválení. Projekt byl schválen a dohoda o zahájení stavby věžových domů byla stvrzena na konec února roku 1953. Hlavními architekty věžových domů byl Josef Havlíček, Karel Filsak a Karel Bubeníček. Kalkulace nákladů zněla na částku 44.459.947,30 Kčs na jeden věžový dům. Smlouvy byly podepsány k datu 28.2.1953 a zahájení stavby bylo smluvně stanoveno na den 2.3.1953. O necelé tři roky později, tedy v únoru 1956 byla dokončena hrubá stavba všech 6 věžových domů. První čtyři měly dokonce osazená a zasklená okna a byly u nich dokončeny veškeré instalace (plyn, voda, elektrorozvody). U zbylých dvou domů se dokončovaly hrubé instalace a dělicí příčky. Předání hotových domů bylo vázáno na dokončení objektu výtopy. Ta byla dokončena dne 14. 11. 1956 a tak mohlo dojít i předání jednotlivých domů.

V šesti třináctipatrových věžových domech vzniklo 532 bytových jednotek. V každém domě byly vybudovány 3 výtahy (dva osobní a jeden nákladní), společenská místnost, prádelna se sušárnou a žehlárnou, spalovna odpadků, střešní terasa, vstupní hala, sklepní kóje a kryty civilní obrany. Sídliště se rozkládá na ploše 4,7 hektarů. Dne 17. 12. 1987 byly věžové domy zapsány na ústřední seznam kulturních památek.

V roce 1958 bylo na věžové domy umístěno 12 domovních znamení. Historie těchto znamení je velice zajímavá. V původní verzi, která byla uvedena v dokumentaci věžových domů, byla podoba medailonů naznačena jen schematicky, přesto však bylo zjevné, že se mělo jednat o figurální motivy, které zachycují lidi při manuální práci. To se architektovi Josefu Havlíčkovi moc nelíbilo, a tak využil kontaktů své ženy (sochařka Marta Jirásková) a oslovil několik významných meziválečných sochařů. Havlíček nakonec prosadil svůj názor a na domovních znameních mohly být výjevy zvířat. Autorem domovních znamení se stal dlouholetý Havlíčkův přítel a tehdejší profesor vysoké školy uměleckoprůmyslové Bedřich Stefan. Ten jim dal podobu kruhového tvaru, kompozice rozdělil na výrazný centrální motiv a dekorovaný lem. Na tvorbě medailonů se kromě již zmiňovaného Bedřicha Stefana a Marty Jiráskové podíleli také Martin Reiner, Mary Duras, Břetislav Benda a Hana Wichterlová - Stefanová. Tato znamení zdobí podloubí rozdělovských věžáků dodnes. V roce 2004 započala postupná rekonstrukce věžových domů.

2.6 Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví

Dle Hájka (2008) je znalost bezpečnostních předpisů při práci s dětmi velmi důležitá. Hájek uvádí, že bezpečnost není jen fyzická, ale i psychická a sociální. Do zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví patří také prevence sociálně patologických jevů.

Vlastivědné vycházky, které jsem pro děti připravila, se odehrávají ve městě, zaměříme se proto v této kapitole na bezpečnost při akcích ve městě. Ta je rovněž popsána v knize Pedagogické ovlivňování volného času od Hájka, Hofbauera a Pávkové z roku 2008.

Zde se mimo jiné uvádí, že děti by měly při pohybu v ulicích a komunikacích dodržovat pravidla silničního provozu (o těch by měly být děti poučeny před vycházkou). Na začátku a na konci určité činnosti by měl být zkontrolován počet dětí. Děti by měly být předem seznámeny s trasou a prostorem, ve kterém se budou pohybovat. Před pohybem ve vytyčeném prostoru, by měl vychovatel prostor zkontrolovat (rozbité sklo, injekční stříkačky, volně pobíhající pes...). Při přesunech chodíme výhradně ve dvojicích a poslední dvojice hlídá, aby nešel nikdo za ní. Stejně tak, jako první dvojice má na sobě reflexní vestu. Samozřejmostí je neustálé připomínání bezpečnosti během celé vycházky. Vychovatel by měl mít s sebou lékárníčku, se základní výbavou. V případě úrazu (většinou odřenina, tříska) ho neprodleně ošetří, a ihned po návratu do školy zapíše do knihy úrazů a při vyzvedávání dítěte informuje zákonného zástupce. Pokud je úraz vážnějšího charakteru (podvrknutá noha, úder do hlavy) jsou rodiče informováni okamžitě.

3 PRAKTICKÁ ČÁST

Pro děti, které mám ve školní družině a které navštěvují 2. třídu, jsem si připravila a absolvovala tři vlastivědné vycházky do okolí naší školy:

A – vycházka za zvířátky

B - hornická vycházka

C - naučná vycházka

3.1 Popis vycházek

První vycházka je zaměřena na bližší poznání zvířátek, která žijí v našem městě. Při druhé vycházce se blíže seznámíme s historií hornictví na Kladensku. A na třetí vycházce poznáme zajímavé a významné stavby města Kladna.

Všechny vycházky budou koncipovány a připraveny zábavnou a zážitkovou formou tak, aby zaujaly právě i 7 leté děti. Součástí každé vycházky budou úkoly a pracovní listy na dané téma, aby se děti lépe naučily a zapamatovaly probírané téma a následně mohly využívat nabitě znalosti a předvést, co nového se o regionu, ve kterém vyrůstají, dozvěděly. Před samotnou vycházkou jsme se poučili o zásadách slušného a bezpečného chování.

3.2 Vycházka A – Za zvířátky

Při této vycházce navštívíme celkem 3 místa. Prvním místem bude rybníček v Sítenském údolí, kde mimo jiné nakrmíme i kachny. Druhým zastavením bude nově vybudovaná kladenská ZOO s keramickými zvířaty. A posledním zastavením bude medvědárium, kde žijí medvědi Marta a Míša. Cílem této vycházky je blíže poznat život zvířat, která jsou součástí našeho města a prohloubit si znalosti nejen v prouce, ale také se naučíme chránit přírodu a chovat se ohleduplně ke všemu živému, co nás obklopuje. Cílem je také dětem ukázat, že i když žijeme v průmyslovém městě, můžeme zde nalézt i zvířátka, která bychom tu neočekávali.

Cíle vycházky

- podrobnější poznání života zvířat v našem okolí;
- ohleduplné chování;
- poznání zvířete podle jeho stopy.

Příprava na vycházku

Několik týdnů před samotnou vycházkou jsme se začali připravovat. Nejprve jsme si v komunitním kruhu na koberci sdělili, jaká zvířátka vůbec navštívíme. Patřili k nim medvědi, kachny divoké, koi kapr, hryzec vodní, bruslařka obecná z těch živých a lev, muflon, dikobraz, jezevec, medvěd, pes dingo, vlk, šakal a koza - z těch keramických. Když jsme si všechna zvířátka vyjmenovali, začali jsme si povídat vše, co o nich víme. Moc toho nebylo, a tak jsme se pustili do shánění dalších informací. Děti měly za domácí úkol přinést různé encyklopedie a zajímavé knihy a časopisy o zvířatech, které doma či v knihovně naleznou.

Druhý den jsme v knihách listovali, a když děti zajímalo to, co jsme v knize nenašli, vzali jsme si na pomoc internet a požadovanou informaci si vyhledali. Děti se při této činnosti naučily hledat v knižním rejstříku a zjistily, že na počítači se kromě hraní her a sledování videí dá vyhledat i spousta zajímavých informací.

Ke každému zvířátku jsme si zjistili nejen základní informace jako je velikost, váha, výška, barva, potrava, přirozené místo výskytu, otisk tlapy, ale také několik zvláštních zajímavostí, jako je třeba to, že medvěd se podobá člověku (má podobnou kostru, našlapuje celou plochou chodidla) anebo že kachna se po vylihnutí přitiskne na prvního živého tvora a po celý život ho má za rodiče a může to být i člověk. Ve většině případů se však přitiskne na svou vlastní matku.

Ještě před samotnou vycházkou si vyzkoušíme nově nabyté vědomosti a zahrajeme si hru "ANO-NE". Jedno vybrané dítě si myslí nějaké zvíře. Ostatní děti mu pokládají otázky, na které lze odpovědět pouze ano nebo ne. Rozpočítadlem vyhrál Ríša, který měl za úkol vymyslet zvíře, o kterém jsme si vyprávěli zajímavosti a informace o jeho životě. Ríša vymyslel lva.

Otázky dětí	Ríšovy odpovědi
Je to velké zvíře?	Ano
Žije v ZOO?	Ano
Může žít i na farmě?	Ne
Žije v Evropě?	Ne
Žije v Africe?	Ano
Loví jiná zvířata?	Ano
Má žlutohnědou barvu?	Ano
Má dlouhý krk?	Ne
Má hřívu?	Ano
Je to lev?	Ano

Tuto hru jsme několikrát zopakovali, a když se nám zdálo, že o zvířátkách toho víme více než dost, mohla přijít na řadu samotná vycházka.

3.2.1 Průběh vlastní vycházky

Pomůcky: mapa města, psací a kreslicí potřeby, pracovní listy, staré pečivo, pláštěnka, pití

Trasa: ZŠ Cyrila Boudy 1188 - Sítenské údolí - ZOO park Kladno - medvědárium - ZŠ Cyrila Boudy 1188

Vydáme se vpravo od naší školy po schodech dolů. U velkého sportovního hřiště zabočíme opět doprava, a po 20 metrech vcházíme do Sítenského údolí. Sejdeme cestičkou rovně dolů a zhruba po 250 metrech dojdeme k rybníčku.

Rybníček

Na rybníčku plavou divoké kachny, pod vodou můžeme spatřit oranžovou skvrnu - koi kapra, po stranách rybníčku vylézají hryzci vodní ze svých děr a na hladině poskakují vodoměrky čili bruslařky obecné.

Pracovní list č.1 (viz příloha č. 1)

Napiš všechna zvířata, která máme na dohled, včetně rodového i druhového jména. Ke každému zvířeti napiš několik informací, které o něm víš. Pro „rychlíky“: napiš jména rostlin a stromů, které znáš a vidíš v okolí rybníka.

Pracovní listy si zkontrolujeme ihned, dokud máme živočichy stále na očích. Děti do pracovních listů napsaly následující zvířátka a doplnily o nich několik informací.

Kachna divoká

Živí se rybami, žábami, myšmi, trávou. Z kachny divoké se později vyšlechtila kachna domácí. Samička je jednobarevná, sameček barevný.

Bruslařka obecná

Většinou se jí říká vodoměrka, většinu života tráví na vodní hladině. Žije třeba i na kaluži. Je to druh ploštice.

Hryzec vodní

Je to hlodavec, vypadá jako potkan a umí dobře plavat.

Koi kapr

Ryba, která se chová pro ozdobu, je to všežravec a jí třeba i meloun nebo hrášek. Dožívají se okolo 47 let. Ty rychlejší ještě doplnily několik rostlin, stromů a keřů, které zde u rybníčku vidíme. Jsou to např. vrba bílá, bříza bělokorá, lípa srdčitá, tis obecný, osika obecná, ořešák královský.

Na závěr jsme nakrmili kachny starým pečivem, které jsme si přinesli. Zřejmě jsme ten den nebyli jediní, protože kachny o naše pečivo moc nestály a byly asi přejedené. Usoudili jsme, že jim aspoň něco zbude na další den. Po celou dobu jsme dodržovali pravidla slušného a hlavně bezpečného chování, o kterém jsme se na začátku našeho putování poučili. Zvýšené pozornosti a opatrnosti jsme dbali při pohybu u rybníka.

Obrázek č. 1 – Rybníček

Nyní se odebereme k místu našeho druhého zastavení, do kladenského ZOO parku. Od rybníčku se vydáme vlevo po cestě skrz Sítenské údolí. Cestou mineme několik málo odboček, po kterých bychom došli do několika částí našeho města. My však neodbočujeme a jdeme stále po "hlavní" cestě, která vede téměř rovně. Na konci této cesty se ocitneme na přechodu pro chodce, tedy v místě, kde Sítenské údolí končí. Po bezpečném přejití silnice, na které je celkem hustý provoz, se ocitáme v areálu ZOO parku.

ZOO park

Zde se nachází celkem 10 keramických zvířat. Jsou to: lev pustinný, muflon, dikobraz krátkosrstý, jezevec lesní, medvěd malajský, pes dingo, vlk šedý, šakal čabrakou, dvě kozy domácí.

Cílem tohoto zastavení je poznat některá zvířata dle jejich stopy. Na tuto disciplínu jsme se připravovali již ve škole, takže to nebyl pro děti těžký úkol. Některé stopy jsme si ještě procvičili a připomněli pomocí 20 keramických dlaždic, které zde v areálu umístil architekt ZOO parku pan Jan Červený. Jsou na nich vyobrazeny právě stopy vybraných zvířat a jejich jména. Úkolem je spojit stopu se správným jménem zvířete. Abych prověřila, zda stopy rozeznají skutečně všechny děti, připravila jsem pro ně další pracovní list.

Pracovní list č. 2 (viz příloha č. 2)

Na levé straně je vyobrazeno zvíře a na straně pravé zvířecí stopa. Obrázky a stopy jsou samozřejmě přeházené. Děti mají za úkol spojit čarou správnou dvojici. Po dokončení jsme pracovní listy zkontrolovali a vyhodnotili. Děti byly moc šikovné a tak se v pracovních listech objevilo jen několik málo drobných chyb. Dalším úkolem, který nás zde v ZOO čekal, bylo pojmenovat všechna zvířata. Protože je zde umístěno 9 druhů zvířat a některá nejsou úplně známá (např. šakal čabakový, nebo pes dingo), stačilo uvést pouze jejich rodové jméno. Zde se nám opět vyplatila předchozí příprava a většinu zvířátek děti dokázali pojmenovat. A protože zvířata nemají jen naučný charakter, ale jsou zde umístěna také pro zábavu, děti si na nich za odměnu pohrály. Nejen, že po nich lezly různými způsoby, ale také využily potrubní telefon, který začíná pod tribunou a vede k několika zvířatům. Ke kterým? To si děti musely zjistit samy. Po dostatečném vyřádní jsme se vydali dále na cestu, a to již k naší dnešní poslední zastávce medvědárium.

Obrázek č. 2 – ZOO park

K tomu dojdeme tak, že od ZOO parku půjdeme směrem dolů, přejdeme přechod pro chodce a dáme se doleva. Jdeme stále po hlavní ulici, cestou míváme středisko volného času pro děti a mládež s názvem Labyrint, Mateřskou školku, Azylový dům, Městské divadlo Kladno, až dojdeme na světelnou křižovatku. Po jejím přejití se dáme vpravo, a po 5 metrech odbočíme doleva, směrem nahoru do mírného kopečka. Asi po 100 metrech vidíme po levé straně hlavní poštu. Jdeme dál, až dojdeme ke kostelu církve československé husitské, který dříve býval synagogou. Po několika málo krocích se ocitáme před budovou Komerční banky, kde zde v dřívějších dobách stál dům, který byl rodištěm spisovatele a dramatika Václava Štecha. Na jeho památku je na současné stavbě připevněna pamětní deska s jeho bustou, kterou zhotovil Otakar Španiel.

Druhá deska připomíná dalšího kladenského rodáka - architekta Antonína Raymonda. Naproti bankovnímu domu se nachází budova s hodinovou věží - budova Státního okresního archivu. V této budově zde v letech 1561-1843 původně sídlila kladenská radnice. Přejdeme silnici a vydáme se rovně přes Náměstí starosty Pavla. Zde se mimo budovy radnice a novorománského kostela Nanebevzetí Panny Marie nachází také významný Mariánský sloup. K tomuto sloupu ještě zavítáme při naší naučné vycházce. Na Náměstí starosty Pavla se pořádá většina městských akcí, jako jsou velikonoční, vánoční a farmářské trhy, pivní slavnosti nebo výstavy starých vozidel. V zimním období zde nalezneme veřejné kluziště, živý betlém, vánoční strom,

ohniště a podium, na kterém je po celý adventní čas doprovodný program, završený novoročním ohňostrojem.

Když přejdeme náměstí na jeho samotný konec, odbočíme doleva, přejdeme přechod a ocitáme se před budovou kladenského zámku, v jehož zahradě se nachází medvědárium.

Medvědárium

Do kladenského zámku se ještě podíváme v rámci naší hornické vycházky. V medvědáriu žijí 2 medvědi hnědí, kteří se jmenují Marta a Míša. Tyto medvědy zanechal ukrajinský cirkus v krabicích kdesi u Moravských Budějovic. Město Kladno je v roce 2001 adoptovalo a vybudovalo jim rozlehlý areál, který se stal krásným místem vhodným pro odpočinek. Nás zde čeká několik úkolů. Tím prvním je nakreslit oba medvědy. Rozdáme si tedy čtvrtky, pastelky a každé dítě si najde místočko, z kterého bude mít krásný výhled na medvědy a pohodlí na kreslení. Po dokončení obrázků si zahrajeme hru "Na medvěda". Pravidla této hry jsou přiložena v příloze.

Pracovní list č.3 (viz příloha č. 3)

Po hře následuje znalostní kvíz, který je zaměřen na informace o medvědech. Po vyplnění všech 10 otázek kvíz hned vyhodnotíme, dokud máme naše odpovědi v paměti. Než se vydáme zpět ke škole, dáme si na 10 minut rozchod a děti se mohou proběhnout po celém areálu. Ten je celý oplocený, takže zde v podstatě nehrozí žádné nebezpečí. Děti se rozprchly na menší dětské hřiště, které se nachází v zadní části zahrady, některé se šly podívat na kouli, z které vytéká voda, a jiné se probíhaly mezi rostlinami po vyznačených chodnících.

Obrázek č. 3 - Medvědárium

Nedalo se nic dělat, museli jsme se začít řadit k odchodu. Na cestu ke škole jsme se vydali vpravo od medvědária. U střední zdravotnické školy jsme odbočili vlevo a po projití postranní uličkou jsme se ocitli na tzv. hlavní třídě, ulici T. G. Masaryka. Tou jsme prošli až k tělocvičně Sokol, u které jsme se dali vlevo, kolem nákupního střediska jsme prošli až k parku, který se nachází u gymnázia Kladno. V tomto parku nalezneme sousoší hornictví, které navštívíme opět v naší další vycházce s názvem hornická. Podél budovy gymnázia scházíme mírně z kopečka až k hlavní silnici. Tu přejdeme po nově vybudovaném přechodu a vejdeme na silnici, která směřuje do Sítenského údolí anebo k naší škole. Podél silnice je po pravé straně zadní část střední průmyslové školy. Po straně levé se rozprostírá veliké sportovní hřiště, které náleží střední škole a v letošním roce bylo zmodernizováno. Po dohodě může toto hřiště využívat i naše škola. Na téměř samotném konci silnice odbočíme vpravo na schody a po jejich zdolání se ocitáme na začátku našeho putování, tedy před hlavním vchodem naší školy.

Evaluace

Vycházku jsme absolvovali ve čtvrtek, kdy bylo příjemné počasí. Teploměr ukazoval 19 stupňů Celsia a na obloze svítilo sluníčko. Pláštěnky, které jsme měli připravené v batůžku, jsme vůbec nepotřebovali, stejně tak jako kšiltovky, proti velkému slunci. Vzhledem k tomu, že vycházka nebyla nijak fyzicky náročná, zvládly jí všechny děti bez problémů. Dozvěděly se spoustu informací o zvířátkách, o rostlinách, zkrátka o přírodě jako takové. Rozvíjely komunikační schopnosti, sociální dovednosti, učily se slušnému a ohleduplnému chování nejen

jeden k druhému, ale i ke všem ostatním, práci ve skupině a samostatné práci. Dětem se zvířátková vycházka velice líbila a již se těší na další.

3.3 Vycházka B – Hornická

Při této vycházce se podíváme na 2 místa, která se nachází v okolí naší školy. První zastávka bude v kladenském zámku, kde se nachází štola - simulované důlní pracoviště. Tím druhým je sousoší hornictví, jehož součástí je Váňův kámen. Ten byl vytažen Josefem Váňou při prvním objevení uhlí na Kladensku.

Cílem vycházky je seznámit děti s historií těžby uhlí v našem regionu a přiblížit jim, v jakých těžkých podmínkách horníci pracovali.

Cíle vycházky

- seznámit se s historií těžby uhlí;
- zjistit, proč bylo dříve uhlí tak potřebnou surovinou;
- vybudovat v dětech respekt a obdiv k manuální a fyzicky náročné práci, kterou museli naši předkové vykonávat.

Příprava na vycházku

Na hornickou vycházku jsme se opět začali připravovat s několikátýdenním předstihem. Nejdříve jsme museli zjistit, co to uhlí vlastně vůbec je, k čemu se v nedávných dobách používalo a v současnosti ještě někde využívá a jak se získávalo. Odpovědi na tyto otázky jsme hledali na internetu a v knihách. Spoustu informací jsme našli na internetových stránkách www.hornictvi.kladnominule.cz a v knihách "Dobývání uhlí na Kladensku" (kolektiv autorů), "Sto let od Váňova nálezu u Kladna" (Václav Trejbal) a "Kladno. Město uhlí a železa" (Josef Žofka a Josef Švejda).

Po utřídění všeobecných informací si všechno pěkně zopakujeme.

Abychom si ověřili nabyté znalosti, zkusíme si vyluštit připravenou křížovku.

TAJENKA

		Jak se řekne horník jinak?	H	A	V	Í	Ř		
		Po čem jezdí vozíky s uhlím?	K	O	L	E	J	E	
		Jak se říká tomu, když horníci jedou výtahem do dolu nebo z dolu?	F	Á	R	A	T		
Do čeho se nakiádalo uhlí? Je to jeden.....	V	A	G	O	N				
Co horníci těžili a čím se dříve topilo?	U	H	L	Í					
		Jak se jmenovala lampa, kterou horníci používali?	K	A	H	A	N	E	C

Pro ty, co vyluštili tajenku, je připravena sladká odměna.

Na další den měly děti domácí úkol. Zeptat se rodičů, zda byl někdo u nich v rodině horníkem. Pokud ano, měly zjistit nějakou zajímavost o této profesi. Druhý den jsme si na úvod přečetli pohádku s názvem "Permoník z Mayrovky" z knihy Kladenské pohádky, kterou napsal Luděk Švorc (příloha č. 7). Pohádka vypráví o permoníkovi, kterému říkali Kulda, který zachránil havíře při zasypání šachty tím, že je včas odvedl. Po pohádce a dobrém obědě jsme se uvelebili na koberec a začali ověřovat splnění domácího úkolu. Kupodivu se přihlásila Natálka, jejíž dědeček pracoval na nedalekém dole Schöller, který se nachází v Libušíně a až do roku 2002 byl v provozu. Byl to zároveň poslední důl na Kladensku. Natálka nám řekla, že její dědeček jí vyprávěl dvě historky. První historka se týkala převlékání horníků do pracovního oblečení. Když horníci přišli do práce a chtěli se převléknout do pracovního oblečení, museli si ho nejdříve sundat ze stropu. Proč? Protože v důlní šachtě je neustálé vlhko, a proto je navlhlý i pracovní oděv horníka. V uzavřené skřínce by jim do druhého dne neuschl a tak každý horník měl dva háčky, které jsou zavěšené na řetízku, pomocí kterého se dá oblečení vytahovat ke stropu a zase k zemi. Když tedy Natálčin dědeček přišel do práce, pomocí řetízku si přitáhl tzv. fáračky (montérky), na druhý háček zavěsil své oblečení, ve kterém přišel do práce a vytáhl ho i s botami ke stropu. Po skončení pracovní doby si přitáhl civilní oblečení a špinavé fáračky jely nahoru. V této místnosti se dokonce i topilo, takže všechno pracovní oblečení horníkům krásně uschlo. Dětem se tato historka moc líbila, a tak po prohlédnutí fotografií se zavěšeným oblečením jsme šli nedečkávě na další. Druhá historka se týkala šachetního výtahu, kterým se horníci a vozíky s uhlím dostávali dolů a nahoru, tzv. fārali. Výtah většinou jezdil dvěma rychlostmi. Ta pomalejší byla pro horníky a rychlejší, kterou se vozily vozíky s uhlím. Když měl službu na výtah jakýsi pan Drahot, schválně vozil horníky rychlostí pro vozíky. Výtah při

této velké rychlosti různě poskakoval a horníci měli co dělat, aby se udrželi na nohou. Když tedy vyfárali zpět nahoru, šli si to s panem Drahotou vyřídit, ten jim vždy s úsměvem řekl, že jim chtěl ušetřit čas, aby mohli jít dříve na pivo a rum. Děti se historkám zasmály a na závěr jsme si prohlédli ještě několik fotografií z hornického prostředí, které jsme našli na internetu.

Následující den přišla na řadu samotná vycházka.

3.3.1 Průběh vlastní vycházky

Trasa: ZŠ Cyrila Boudy 1188 - Kladenský zámek (štola, simulované důlní pracoviště) - Sousoší hornictví - ZŠ Cyrila Boudy 1188

Pomůcky: mapa města, psací a kreslicí potřeby, čtvrtky, pláštěnka, pití

Vydáme se vpravo od naší školy, sejdeme schody a dáme se vlevo okolo sportovního hřiště. Na konci silnice zahne doprava. Okolo nákupního centra dojdeme až na světelnou křižovatku, kde se dáme vlevo. Ocitáme se na začátku tzv. hlavní třídy, vystoupáme do mírného kopce, kde začíná pěší zóna. Zhruba po 300 metrech dojdeme na náměstí Starosty Pavla. Toto místo jsme již navštívili při vycházce za zvířátky a vrátíme se sem ještě jednou při vycházce naučné. Tentokrát procházíme jen okrajem náměstí, kolem loutkového divadla *Lampion*, nejužšího rodinného domku v Kladně a u sídla plynárenské společnosti zahne vlevo. Po 50 metrech se dáme vpravo, přejdeme přechod pro chodce a jsme před branami kladenského zámku.

Hornická štola

Štola se nachází hned vlevo za branou, kde na nás už čeká naše paní průvodkyně. Než vstoupíme do samotné štoly, poučí nás o bezpečnosti a zvýšené opatrnosti při pohybu ve štole a rozdá nám ochranné přilby. Když jsme připraveni, může prohlídka začít. Děti se už nemohou dočkat a stále poskakují a povídají si. Při vstupu do štoly však přestanou, a to díky zvukové kulise, která se line celou štolou. Je to reálný zvuk, který horníci slyšovali každý den, zvuk strojů, pásu, vozíků atd.

Dolů scházíme po kolejišti, už to se dětem líbí, protože cesta je velice strmá a v celé štole je poměrně šero. Když všichni sejdeme dolů a rozmístíme se mezi stroje, začne průvodkyně své vyprávění. To začíná obecnými informacemi o hornictví. Poté nám na vystavených exemplářích ukáže vývoj hornické techniky, různé způsoby výdřevy (zajištění podzemních staveb, většinou má podkovitý tvar) a rubací techniku. Jsou zde také karbidové a elektrické svítilny, které horníci

používali a na závěr se dostáváme k technice, kterou používají báňští záchranáři. Naše prohlídka je pomalu u konce a tak nastal čas na otázky dětí. Ty měly nejvíce dotazů k vystaveným strojům. Když paní průvodkyně trpělivě odpověděla na všechny naše otázky, chystali jsme se k odchodu.

Po vylezení po kolejnici jsme odevzdali ochranné přilby, zatleskali za vyčerpávající a poutavý výklad a pokračovali jsme k naší další zastávce.

Obrázek č. 4 - Hornická štola

Po opuštění kladenského zámku jsme vyndali mapu a diskutovali o tom, kudy vede nejbližší cesta. Nakonec jsme se vydali vpravo, kolem zámecké zahrady jsme došli až ke střední zdravotnické škole. Zde jsme odbočili vlevo na přechod pro chodce a kolem sídla Policie ČR jsme prošli do ulice T. G. Masaryka, tedy hlavní třídu. Touto ulicí se vydáme směrem nahoru, kolem kašny a několika obchodů až k místní sokolovně. U sokolovny odbočíme doleva, dojdeme až k přechodu, po kterém přejdeme k zadní části obchodního domu BILLA. Pokračujeme dále kolem velkého parkoviště, na jehož konci se dáme vpravo a po 100 metrech zahneme vlevo tentokrát na světelný přechod.

Sousoší hornictví

Po přejití se ocitáme v parku u kladenského gymnázia, přímo před hornickým sousoším, jehož součástí je Váňův kámen. Sousoší představuje dva horníky, kteří si podávají ruce nad Váňovým kamenem. Tento kámen označuje původní místo prvního nálezů uhlí Janem Váňou, a to v roce 1846. Děti zde měly za úkol toto sousoší nakreslit. Rozmístily se po celém parku, našly si pohodlná místa s dobrým výhledem na pomník a mohly začít kreslit. Zhruba po půl hodině bylo dílo hotovo a mohli jsme tedy vyrazit na cestu zpět ke škole. Ta se nachází nedaleko kladenského gymnázia, takže máme před sebou zhruba 10 minut pomalé chůze. Zpět ke škole jdeme kolem gymnázia a kolem hlavní silnice, na které je velký provoz. Proto dbáme zvýšené opatrnosti a dodržujeme pravidla bezpečného chování. Než dojdeme zpět ke škole, mineme 2 přechody pro chodce, jeden, který se nachází u domu, ve kterém sídlí bankovní ústav a druhý, který je řízený světelnou signalizací. Za druhým přechodem se dáme vpravo po chodníku, který se po chvíli stáčí doleva. Po 300 metrech zahneme vlevo a již se ocitáme před vchodem do naší školy. Po příchodu do třídy si umyjeme ruce a nasvačíme se. I když jsme po celou dobu dodržovali pitný režim, mají děti velkou žízeň - počasí nám totiž opět přálo a po celou dobu nám svítilo sluníčko. Po svačině se posadíme na koberec komunitního kruhu, prohlédneme si všechny obrázky a zhodnotíme vycházku.

Obrázek č. 5 – Sousoší hornictví

Evaluace

Na vycházku jsme se vydali v měsíci říjnu, kdy probíhalo krásné babí léto. Bylo teplé a příjemné počasí. Ráno v den vycházky byla obloha zatažená, a tak jsme si radši přibalili do batůžku pláštěnky. Počasí nás ale mile překvapilo a po obědě, kdy jsme se začali chystat na vycházku, byla obloha bez mráčků a bylo příjemné a teplé počasí.

Myslím se, že i to přispělo k tomu, že si děti vycházku velice užily. Dozvěděly se spoustu zajímavých informací o hornictví a o jeho historii v místě jejich bydliště. Díky štole, která se nachází nedaleko naší školy, jsme se mohli přenést do minulosti a zblízka vidět podmínky, v kterých pracovali naši předkové. Děti se dozvěděly, jak se dříve topilo, a uvědomily si, že podmínky pro život byly dříve mnohem těžší než dnes. Z chování dětí v následujících dnech po vycházce bylo patrné, že si z hornické vycházky vzaly i ponaučení, že nic není zadarmo a tak při obědě vracely prázdné talíře, zhasínaly světlo na toaletě a papír pokreslily ze všech stran. Budu doufat, že jim tento pocit ještě dlouho vydrží.

3.4 Vycházka C – Naučná

V rámci vycházky navštívíme celkem 4 místa. Nejprve se podíváme na Náměstí Starosty Pavla, kde stojí Mariánské sousoší. Poté se přesuneme do nedalekého kladenského zámku, ve kterém jsme doposud navštívili hornickou štolu a v jeho zahradách medvědárium. Tentokrát se zde podíváme do kaple svatého Vavřince. Po prohlídce zámku se vydáme na hlavní třídu, kde stojí budova městského Infocentra a knihkupectví, dříve zde bývala lékárna U české koruny. Tuto budovu zdobí sgrafitová výzdoba Josefa Bosáčka, která je provedena podle návrhu Mikoláše Alše. Z centra města se vydáme na naši čtvrtou a poslední zastávku, a to do městské části zvané Rozdělov, kde se nachází 6 třináctipatrových věžových domů. Zde svou naučnou vycházku zakončíme a půjdeme zpět ke škole.

Cílem naučné vycházky je ukázat dětem historické a významné stavby a dozvědět se něco o historii našeho města.

Cíle vycházky

- seznámit se s historií významných staveb v okolí naší školy;
- seznámení se jmény významných osobností, která jsou spojena s naším regionem;
- orientace po městě pomocí mapy;
- rozvoj tělesné zdatnosti.

Příprava na vycházku

Před samotnou vycházkou jsme si nejprve v komunitním kruhu vyprávěli, jaká místa navštívíme a jakou významnou osobnost poznáme. Dle připraveného itineráře jsme prošli zastávku po zastávku a vypsali si její název a osobnost, která se nějakým způsobem podílela na její realizaci.

Stavba	Významná osobnost	Profese
Mariánské sousoší	K. J. Hiernl	sochař
	K. I. Dietzenhofer	architekt
	J. Baumgartner	kameník
Kaple svatého Vavřince	K. I. Dietzenhofer	architekt
(Kladenský zámek)	J. K. Kovář	malíř
	K. J. Hiernl	sochař
	J. Sichtmüller	truhlář
Budova Infocentra	V. Krotký	stavitel
	J. Bosáček	malíř
	M. Aleš	malíř
Rozdělovské věžáky	J. Havlíček	architekt
	K. Filsak	architekt
	K. Bubeníček	architekt
	M. Jirásková	sochařka
	H. Wichterlová	sochařka
	B. Benda	sochař
	B. Stefan	sochař

Vysvětlili jsme si, co dělá sochař, malíř, architekt, kameník, truhlář a stavitel. Poté jsme se rozdělili do skupin a na jednotlivé profese jsme si zahráli. Skupinka sochařů dostala k dispozici samo tvrdnoucí hmotu a měla za úkol, dle fotografie, vytvořit sousoší hornictví.

Ve druhé skupince byli malíři. Ti obdrželi čtvrtku velkého formátu a pastelky, vodové barvy, temperové barvy, voskovky a křídly. Dle předlohy měli nakreslit kladenský zámek.

Skupinka architektů měla za úkol navrhnout a nakreslit naši třídu dle svých představ.

Skupinka stavitelů si vzala stavebnici Lego a stavěli věžový dům.

Práci kameníka a truhláře jsme si prohlédli na internetu.

Když děti dokončily svá díla, všechna jsme si prohlédli a vystavili na okno a na nástěnku ve třídě. Všichni se své profese zhostili zodpovědně a za dobře vykonanou práci jim náležela sladká odměna.

Další den jsme si v knize od Stanislava Krajníka a Zdeňka Pospíšila s názvem Kladensko přečetli několik zajímavostí o všech místech, která zanedlouho navštívíme. Na internetu jsme si prohlédli spoustu dostupných fotografií, a při tom děti vyprávěly, co si o daném místě zapamatovaly.

Pracovní list č.4 (viz příloha č. 4)

Následující den jsme si vše hezky zopakovali a děti si samostatně vyplnily pracovní list. Další den nás čekala samotná vycházka, tentokrát tedy s názvem naučná.

3.4.1 Průběh vlastní vycházky

Trasa: ZŠ Cyrila Boudy 1188 - náměstí Starosty Pavla - kladenský zámek - třída T. G. Masaryka - Rozdělov - ZŠ Cyrila Boudy

Pomůcky: městská mapa, psací a kreslicí potřeby, pracovní listy, Fimo hmota, pití, krabice od bot

Naše první zastavení při vycházce patří Mariánskému sousoší, které se nachází na náměstí Starosty Pavla. Na tomto náměstí jsme se již ocitli při našich prvních dvou vycházkách, takže cesta, kterou půjdeme, je nám důvěrně známá. Před samotnou vycházkou se poučíme o bezpečnosti. Na naučnou vycházku půjdeme vpravo od naší školy, po sejítí schodů se dáme doleva kolem sportovního hřiště. Na konci ulice přejdeme nově vybudovaný přechod pro chodce a za ním zahneme doprava. Opět mjíjme nákupní středisko, tentokrát je však na druhé

straně silnice. Jdeme cestou kolem panelových domů, až dojdeme na křižovatku řízenou světelným semaforem. Po pravé straně můžeme níže spatřit městské divadlo Kladno, které bylo po celkové rekonstrukci otevřeno před 3 lety. Naše kroky však vedou přes světelný přechod, za kterým se dáme vlevo do mírného kopce. Zhruba po 300 metrech zdoláme ještě jeden přechod a ocitáme se na pěší zóně, tzv. hlavní třídě - ulice s názvem T. G. Masaryka.

Stále stoupáme do mírného kopce a po 5 minutách již po pravé straně vidíme náměstí. Odbočíme tedy mírně vlevo, přejdeme krátký přechod a nad námi se tyčí mariánské sousoší.

Mariánské sousoší

Pracovní list č.5 (viz příloha č. 5)

Nejdříve si společně zopakujeme, vše co o památce víme. Prohlédneme si jí ze všech stran a rozdáme si pracovní listy. Na náměstí je tou dobou několik málo návštěvníků, u kterých děti, které pobíhají kolem sloupu s papírem v ruce, budí pozornost. Se zájmem si je prohlížejí a nejraději by dětem poradili a pomohli s vyplněním pracovního listu. Děti jsou tak zabráni do práce, že si ostatních návštěvníků vůbec nevšímají. Ti si svůj záměr, dětem pomoci, naštěstí rozmyslí. Když mají děti pracovní list vyplněný, pustíme se do jeho kontroly. Většina dětí správně odpověděla na zadané otázky. Nejvíce se jim líbilo obcházení sousoší a počítání kroků. Nejhůře dopadla část, kde měly děti vypsát jména soch, které jsou na sloupu. Proto jsme si je znovu ukázali a pojmenovali společně. Než jsme se vydali k naší další zastávce, ještě jsme si řekli, jaké významné budovy obklopují náměstí a které akce se zde pořádají. Děti správně uvedly budovu radnice, ve které sídlí magistrát města Kladna, kostel Nanebevzetí Panny Marie, budova archivu, budova bývalé Městské spořitelny. Dále zmínily vánoční strom, vánoční, velikonoční a farmářské trhy, bruslení na umělé ledové ploše a koncerty pořádané k různým příležitostem. Nyní jsme mohli pokračovat dále.

Obrázek č. 6 – Mariánský sloup

Kladenský zámek je nedaleko, jen 5 minut chůze z náměstí. Dojdeme k němu tak, že projdeme celé náměstí po jeho levé straně, kolem loutkového divadla Lampion a plynárenské společnosti. Na konci ulice se dáme vlevo, a zhruba po 50 metrech zahneme mírně vpravo na přechod pro chodce, jehož konec je před branami kladenského záměčku.

Kladenský zámek

Jsme tu o něco dříve než bychom měli a tak máme ještě 15 minut čas, než si pro nás přijde paní průvodkyně.

Pracovní list č.6 (viz příloha č. 6)

My ho využijeme k vyplnění dalšího pracovního listu. Ten se týká určování času. Vzhledem k tomu, že jsou děti teprve ve druhé třídě, stále jim určování času dělá potíže, a to i přes to, že se ho učily v prvouce. Nám to však nevadí a vyplňování pracovního listu jsme pojali jako skupinovou práci. Otázku číslo 1, která se týká určení času na hodinách zámecké věžičky, jsme

přeskočili a nechali úplně nakonec. Spousta dětí pak určila čas zcela samostatně a hlavně správně. Sotva jsme pracovní listy uklidili, už si pro nás přišla naše paní průvodkyně a prohlídka kladenského zámku mohla začít. Než jsme vstoupili do budovy, poučila nás o slušném a bezpečném chování. To bylo potřeba, protože děti byly tak natěšené, že poskakovaly a hlasitě si povídaly. Ani jedno jsme s paní průvodkyní nemohly potřebovat, protože hned za dveřmi jednoho z vchodů do zámku, jsou velké dřevěné a naleštěné schody a na výstavách, které zde probíhají téměř celoročně, se nějaký ten návštěvník vždycky najde. Jakmile paní průvodkyně otevřela velké vrzající dveře, všechny děti se našťástí uklidnily a užasle sledovaly, co se za dveřmi nachází. Po vystoupení do 1. patra jsme se ocitli před vchodem do kaple svatého Vavřince.

Tu zdobí fresky od malíře J. K. Kováře, které zde vymaloval na žádost architekta K. I. Dientzenhofera. Na výzdobě kaple se dále podíleli J. Sichtmüller - truhlář a K. J. Hiernl - sochař. Děti asi nejvíce zaujaly stropní fresky, které zobrazují výjevy ze života sv. Vavřince. Když jsme si kapli dostatečně prohlédli a paní průvodkyně nám zodpověděla všechny naše otázky, vydali jsme se na krátkou prohlídku další části zámku. Tou je několik místností, ve kterých jsou umístěny různé výstavy. Jedna z těchto místností slouží jako koncertní síň pro potřeby kladenských hudebních institucí, nejčastěji zde vystupují děti ze základní umělecké školy. Při procházení jednotlivých místností nám paní průvodkyně vypravuje, jak se z tvrze, kterou původně kladenský zámek byl, stala tato krásná barokní stavba, která je nejvýznamnější památkou našeho města.

Obrázek č. 7 – Kladenský zámek

Zde naše prohlídka končí, neboť ostatní prostory nejsou veřejnosti přístupné. Než se s námi paní průvodkyně rozloučí nadobro, trpělivě zodpoví všechny dotazy dětí. Poděkujeme za prohlídku a vyčerpávající výklad hlasitým potleskem a jdeme k našemu třetímu zastavení. To se nachází opět nedaleko od místa, kde se právě nacházíme. Od zámku se vydáme vpravo, kolem jeho zahrady až ke střední zdravotnické škole, kde vlevo přejdeme přechod pro chodce. Ocitáme se před budovou policie ČR, tedy v postranní uličce, která vede na pěší zónu. Uličkou tedy projdeme a na jejím konci zahneme vlevo. Po 100 metrech dojdeme k městskému informačnímu centru, tedy naší třetí zastávce.

Budova infocentra

Zde se původně nacházela lékárna U české koruny. Budova je zajímavá tím, že její fasáda je zdobena sgrafitovou výzdobou malíře Josefa Bosáčka, podle návrhu Mikoláše Alše. Ten, jak jsme se dočetli v již zmíněné knize s názvem Kladensko, do Kladna často přijížděl jako host Otakara Zachara, což byl sládek a nájemce pivovaru v městské části Kročehlavy. U budovy bývalé lékárny nás čeká další úkol. Tentokrát si rozdáme kreslicí potřeby a pokusíme se namalovat sgrafitovou výzdobu. Děti si mohou vybrat, zda nakreslí celou budovu nebo jen její část. Aby se nám lépe kreslilo, využijeme k tomu Floriánské náměstí, které se nachází téměř naproti informačnímu centru. Na tomto náměstíčku se v půlkruhu nachází posezení a uprostřed najdeme sluneční hodiny s fontánou. Děti se rozmístily na atypické lavičky a daly se do práce. Protože jsme před sebou měli ještě celkem dalekou cestu a času nebylo nazbyt, nakreslily si děti tzv. skicu a svůj výtvar dokončí při nejbližší příležitosti ve škole.

Obrázek č. 8 – Budova informačního centra

Nyní nás čekala nejdelší cesta ze všech našich dosavadních zastávek, a to až do kladenské části zvané Rozdělov. Právě tam se totiž nachází 6 věžových domů. Z Floriánského náměstí se vydáme vpravo, půjdeme tedy stejnou cestou, jakou jsme přišli, ale jen malou chvíli. Stoupáme do mírného kopce po pěší zóně, až dojdeme na její konec. Přejdeme přechod pro chodce a kolem sokolovny, několika obchůdků a kina Sokol dojdeme opět k přechodu. Nyní je ale řízený světelnou signalizací, protože se jedná o hlavní silnici, kde je rušný provoz. Po přejití přechodu míjíme ještě několik obchodů, městský park náměstí Svobody a jsme opět u přechodu. Na jeho konci je budova České spořitelny, od které už v dálce vidíme věžové domy. My půjdeme stále při hlavní čtyřproudé silnici, přejdeme několik přechodů pro chodce, mineme v nedávné době nově zrekonstruovanou kladenskou nemocnici, přejdeme most, pod kterým vede železniční trať, a za supermarketem s názvem Penny jsme na místě.

Rozdělovské věžáky

Nad námi se tyčí první z šesti třináctipatrových věžových domů. Ani se nechce dětem věřit, že jsou všechny stejně vysoké. Věžové domy jsou od sebe vzdálené zhruba 2 kilometry a tak se dětem zdá, že poslední dům je o mnoho menší než první, u kterého právě stojíme. Každý z domů má své podloubí a téměř v každém je nějaký obchod. My si nejprve zopakujeme všechno, co o těchto domech víme. Potom se vydáme na jejich obchůzku. Projdeme okolo každého z nich a prohlédneme si všech šest keramických domovních znamení. Hlasováním jsme jedno znamení vybrali, a děti měly za úkol ho na místě vymodelovat z Fimo hmoty. K práci jsme opět využili lavičky poblíž věžových domů. Když byly děti hotovy, opatrně jsme všechny výtvary uložili do krabice od bot, kterou jsem pro tuto příležitost nesla sebou, aby se nepoškodily, a mohli jsme je poté ve škole vypálit v troubě.

Obrázek č. 9 – Rozdělovské věžové domy

Modelováním jsme se docela zdrželi, a tak jsme zpátky ke škole museli nasadit svižnější tempo. To se dětem moc nelíbilo, protože po celkem dlouhé cestě a spoustě zážitků byly docela unavené. Na cestu zpět se tedy pořádně napily a vyrazili jsme. Šli jsme stejnou cestou, kterou jsme přišli, tzn. okolo supermarketu Penny, přes světelný přechod na most, kolem nemocnice, obchodů, České spořitelny, parku na náměstí Svobody až ke kinu Sokol. Zde odbočíme vlevo a jdeme stále podél hlavní silnice. Zhruba po 150 metrech přejdeme přechod, projdeme okolo obchodu s názvem Billa, přes jeho parkoviště a znovu na přechod, ten je tentokrát řízený světelnou signalizací. Po přejití se ocitáme u známého sousolí hornictví. Ve zkratce si zodpovíme několik otázek, abych zjistila, co všechno si děti zapamatovaly a pokračujeme dále

ke škole. Jdeme stále rovně kolem kladenského gymnázia, bankovního ústavu až dojdeme opět na světelný přechod pro chodce. Za přechodem se dáme doprava a hned doleva, stále po chodníku, který nás dovede k samotné škole. K té dojdeme zhruba po 300 metrech. U školy zahneme vlevo a dojdeme až k hlavnímu vchodu. Nyní jsme v cíli. Ihned po příchodu do třídy jsme si umyli ruce, nasvačili se a šli si odpočinout na koberec. K odpočinku jsem dětem přečetla další pohádku z knížky "Kladenské pohádky", tentokrát s názvem Tajemství studny. Bylo už pozdní odpoledne, a tak si pro děti začaly chodit rodiče. Hned druhý den po vycházce jsme v troubě upekli všechna domovní znamení a děti dokončily obrázky budovy bývalé lékárny.

Evaluace

Vycházku jsem s dětmi absolvovala v měsíci listopadu. Největší obavy jsem měla z toho, jak děti naši nejdelší vycházku zvládnou v chladném počasí. Tak jako nám počasí přálo u předchozích dvou vycházek, nezklamalo nás ani nyní. Ve středu, kdy jsme se chystali na vycházku, svítilo sluníčko a teploměr umístěný za oknem hlavní družiny, ukazoval krásných 16 °C. Díky tomuto krásnému počasí jsme zvládli všechny naplánované úkoly zodpovědně splnit. Jak už jsme výše zmínila, jednalo se o naši nejdelší a tedy nejnáročnější vycházku, děti přišly unavené, ale plné spousty dojmů a zážitků. Obrázky sgrafity J. Bosáčka a domovní znamení z fimo hmoty nám zdobí družinu dodnes. Když jsem děti pobídla, že vyměníme výstavku a dáme tam jiné výrobky, hned byly proti a na nové výrobky našly místo jiné. Ještě dlouho si o naučné vycházce vyprávěly a často na ni vzpomínaly. Možná to bylo i tím, že věděly, že to byla naše poslední. Ne však na dlouho. V okolí naší školy je toho ještě spousta, co můžeme objevovat a blíže poznávat.

4 Závěrečná evaluace

Po absolvování všech vycházek jsme uspořádali besedu, při které jsme zhodnotili všechny naše vycházky a zastávky. Nejdříve jsem děti nechala, aby si mezi sebou sdělily své zážitky. Pak přišly na řadu mé otázky.

1. otázka - Co nového jste se na vycházkách dozvěděly?

Většina dětí uvedla, že vůbec nevěděla o zoologické zahradě se živými zvířaty, která stála na místě dnešní keramické zoologické zahrady. Domnívaly se, že zde bylo pouze vybudováno nové dětské hřiště. Jediný Josífek, který bydlí nedaleko, o její minulosti něco věděl.

„Můj dědeček měl kamaráda, myslím, že se jmenoval Míla. Tak ten chodil tam do té školy, jak je nad tou ZOO a staral se tam o ta zvířata. Tak mi děda vyprávěl, jaká zvířata tam měli. Já bydlím kousek, takže sem s dědou často chodíme.“

Téměř žádné dítě také vůbec netušilo, že ve sklepení kladenského zámku se nachází hornické štola a že v Kladně se nacházelo významné naleziště uhlí.

Natálka byla překvapená z malby na budově infocentra, řekla: *„Myslela jsem si, že ty obrázky nakreslili takový ty lidi se sprejema, jak nosí tu kapucu a jsou často ve zprávách. Říkala jsem si ale, že tyhle musely být hrozně šikovný, protože se mi ty obrázky líbí. Jiný obrázky, které vidím u nás na garážích, se mi vůbec nelíbí a vypadají jako čmáranice. Máma říká, že ty budovy jen ničí.“*

Hodně dětí také překvapilo, že medvědi byli do zámecké zahrady přivezeni. Lukáš si myslel, že se tam narodily a povídá: *„S babičkou sem chodíme a já si vždycky se sestrou hraju na prolejšáčkách. Babička nám dá vždycky korunku, kterou hodíme do kasičky medvědům na med a pak nám přečte tabulku. Na ní píšou, že Marta s Mišou je maminka s dcerou, tak jsem si vždycky myslel, že se tu narodily. Když jsem se dozvěděl, že je někde nechal cirkus v krabicích, bylo mi jich líto. Babička mi ale řekla, že teď už se mají dobře a nic jim u nás nechybí. Když celou zimu spí, tak se mi po nich stýská.“*

2. otázka - Navštívili jste nějaké místo s rodiči, před naší vycházkou nebo po ní?

V celé skupině nebylo dítě, které by nenavštívilo rybníček v Sítenském údolí. Některé děti tam chodí pravidelně buď s rodiči nebo prarodiči, jiné zase uvedly, že tam zajdou jen občas.

Viktorka vzala svou maminku na náměstí, k Mariánskému sloupu a začala vyprávět: *„Na náměstí jsem tu s našima byla už mockrát, ale sloupu jsem si nikdy moc nevěšovala. Minulý týden, když jsme šly s mamkou z hudebky, jsem jí sem zavedla a vyprávěla jsem jí všechno, co*

jsem si pamatovala. Mamka jen valila oči a řekla, že o víkendu, až k nám přijede babička s dědou, je sem musíme vzít a musím jim to také všechno povědět. Moc se na to těším. Jsem zvědavá, co tomu řekne děda.“

Ondra zase uvedl historiku se sousoším hornictví, vypráví: *„Já tady tudy chodím do školy a ze školy každý den. Že tu ten pomník stojí, jsem věděl, ale až teď vím, proč tu je a co znamená. Vždycky jsem to bral jako nějaké chlapy, co si podávají ruce a někdo je odtud zapomněl vyhodit. Jakože tu zbyly z dřívější doby a starosta tudy nechodí, tak neví, že tu jsou pořád. Teď už vím, že to je památka na uhlí a dokonce se mi i začínají líbit. Jednou jsem je i pozdravil a táta se tomu hrozně smál.“*

Ondrovi skákala do řeči Ellenka: *„Já bydlím ve Smečně a táta mi vozí do školy autem. Pokaždé jezdíme kolem těch vysokých domů. Nikdy se mi nelíbily, připadaly mi takový šedivý. Od té doby, co jsme tady modelovali ta znamení, se mi docela líbí. Každé ráno si představuju, jak tu bylo staveniště a jak chtěli ty lidi už bydlet a tak tu pomáhali.“*

3. otázka - *Víš o nějakém místě v okolí naší školy, na kterém jsme ještě nebyli, a chtěl by ses tam podívat?*

Všechny děti dlouho přemýšlí nad mou otázkou. Kuba pak vykřikne: *„Centrál“*. Ostatní děti na něj začnou pokřikovat, že Centrál je nákupní středisko, a že do něj chodí často s rodiči nakupovat, a že s historií našeho města nemá nic společného. Stejná situace se opakuje, když Martin vykřikne: *„Dětské hřiště s dráhou na kola.“* Zopakují dětem otázku a zdůrazním, aby to bylo zajímavé místo, podobné těm našim již navštíveným. Konečně se přihlásí Terežka a povídá: *„Mohli bychom jít tady kousek přes most na Sítinou, tam je taková budova. Nevím co v ní je, ale vypadá jako velká otevřená kniha.“*

Nikolka jí odpovídá: *„Jo, tu znám, tam je snad nějaká škola pro velké děti. Táta říkal, že se tam taky schází lidi z politiky a říká se jí Kokos. Ale já bych se radši chtěla podívat do vědecké knihovny. Byla jsem tam jako malá s babičkou a měli tam takovou velkou místnost, kde byly stolečky s lampičkou a všude okolo byly poličky s knížkami. Nesmělo se tam mluvit a lidi si tam mohly číst, třeba celý den. Pamatuji si, že tam bylo velikánské barevné okno. Babička mi pak koupila lízátko, protože jsem vůbec nepovídala.“*

4. otázka - *Který úkol byl pro vás nejzajímavější a který vás nejvíce bavil?*

Přihlásí se Jáchym a povídá: *„Mě nejvíce bavilo modelovat to domovní znamení těch vysokých domů. Moc mi nebavilo vyplňovat ten čas, protože mi hodiny pořád ještě moc nejdu.“*

Na to mu Klárka odpověděla: „*Mně přišlo zajímavé určovat ty stopy zvířat, i když mi to moc nešlo. Taky mi bavilo obcházet ten sloup s těma svatýma a počítat kroky. Vždycky mi někdo spletl, tak jsem musela jít znova.*“

Na závěr naší besedy jsem se dětí zeptala, zda by si vycházky někdy zopakovaly a všechny do jednoho řekly, že ano.

5 Závěr

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem vycházela z faktu, že dnešní děti mají nedostatek pohybu a pobytu na čerstvém vzduchu. Po skončení vyučování a příchodu domů ze školy se již spolu nesetkávají tak, jako tomu bylo dříve, ale tráví čas u počítače či mobilního telefonu. Jen malé procento dětí dochází do školy a ze školy pěšky. Většinu dětí rodiče vozí autem nebo dojíždí autobusem. Nejsou tedy zvyklé chodit pěšky a poznávat tak okolí svého domova. Z tohoto důvodu jsem se rozhodla připravit a uskutečnit s dětmi tři vlastivědné vycházky do okolí naší školy, a ukázat tak dětem, že i když žijeme v průmyslovém městě, které je dle počtu obyvatel největším ve středočeském kraji, lze tu najít krásnou přírodu a zažít zde spoustu dobrodružství. Na vycházkách měly děti několik úkolů, při kterých musely spolupracovat. Naučily se tak pracovat ve skupině, ale i samostatné práci. Přestože s dětmi, které mám v družině, chodím ven denně téměř za každého počasí, vlastivědné vycházky byly pro ně zábavné a velice zajímavé. Slíbili jsme si tedy, že každý měsíc uspořádáme vždy jednu vlastivědnou vycházku, po celý školní rok. Trasy vlastivědných vycházek popisují detailně, aby je mohl absolvovat každý, kdo náš region navštíví, a to bez větších příprav. Rovněž je mohou využít kolegové vychovatelé či učitelé.

6 Seznam použitých informačních zdrojů

Dobývání uhlí na Kladensku: historie kladensko-slánsko-rakovnické pánve. Ostrava: OKD, 2006.

HÁJEK, Bedřich a Jiřina PÁVKOVÁ. *Školní družina.* 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788073679002.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času.* Vyd. 2., aktualiz. [i.e. 3. vyd.]. Praha: Portál, 2011. ISBN 9788026200307.

HÁJEK, Bedřich. *Jak vytvořit vzdělávací program pro školní družiny.* Praha: Portál, 2007. ISBN 9788073672331.

HLAVÁČEK, Radek. *Okolí Prahy - Kladensko, Podřipsko.* Praha: Freytag & Berndt, 2007. Cykloprůvodce - Česká republika. ISBN 978-80-7316-284-9.

HOLEYŠOVSKÁ, Anna. *Rok ve školní družině.* Praha: Portál, 2003. ISBN 8071787523.

KIRCHNER, Jiří, Jan HNÍZDIL a Oto LOUKA. *Kondiční hry a cvičení v přírodě.* Praha: Grada, 2005. Děti a sport. ISBN 8024709953.

KOŠTÁL, Vratislav a Renata KOŠTÁLOVÁ. *Historická sídla Středočeského kraje.* Brno: Barrister & Principal, 2012. ISBN 978-80-87474-82-2.

KRAJNÍK, Stanislav a Zdeněk POSPÍŠIL. *Kladensko.* V Praze: Středočeské nakladatelství a knihkupectví, 1985.

KUCHYŇKA, Zdeněk. *Kladno.* Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2012. ISBN 9788090472846.

KUCHYŇKA, Zdeněk. *Kladno.* Kladno: Sládečkovo vlastivědné muzeum v Kladně, 2012. ISBN 9788090472846.

NĚMEC, Alexandr a Roman HÁJEK. *Sídlíště Kladno-Rozdělov: historie, architektura, urbanismus a všední život.* Kladno: Halda, 2018. ISBN 9788090723603.

PEŠEK, Jiří. *Po stopách těžby uhlí v reliktech karbonu v okolí plzeňské a kladensko-rakovnické pánve: (geologicko-paleontologická exkurze).* Plzeň: Západočeské muzeum, 2003. Sborník Západočeského muzea v Plzni. ISBN 80-7247-032-9.

SCHNEIDEROVÁ, Eva a Marie HANZOVÁ. *Aktivita k rozvíjení vyjadřovacích dovedností u dětí.* Praha: Portál, 2013. ISBN 9788026203759.

SKALNÍKOVÁ, Olga. *Kladensko: život a kultura lidu v průmyslové oblasti.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959.

ŠVORC, Luděk. *Kladenské pohádky.* Kladno: Halda, 2013. ISBN 9788090522336.

TREJBAL, Václav. *Sto let od Váňova nálezu uhlí u Kladna*. Kladno: Okresní rada osvětová, 1947. Vlastivědná knihnice Kladenska, sv. 5.

ŽOFKA, Josef a Josef ŠVEJDA. *Kladno, město uhlí a železa*. V Kladně: Musejní spolek, 1947.

<http://malodoly.netstranky.cz/>

<http://www.kladnominule.cz/>

<https://cs.wikipedia.org/>

<https://www.hrady.cz/>

<https://www.mestokladno.cz/>

7 Seznam obrázků

č.1 - Rybníček

č.2 - ZOO park

č.3 - Medvědárium

č.4 - Hornická štola

č.5 - Sousoší hornictví

č.6 - Mariánský sloup

č.7 - Kladenský zámek

č.8 - Budova informačního centra

č.9 - Rozdělovské věžové domy

8 Seznam příloh

Příloha 1 - PRACOVNÍ LIST č.1

Příloha 2 - PRACOVNÍ LIST č.2

Příloha 3 - PRACOVNÍ LIST č.3

Příloha 4 - PRACOVNÍ LIST č.4

Příloha 5 - PRACOVNÍ LIST č.5

Příloha 6 - PRACOVNÍ LIST č.6

Příloha 7 - Pravidla hry „Na medvěda“

Příloha 1 - PRACOVNÍ LIST č.1

Napiš všechna zvířátka, která tu kolem sebe vidíš. Ke každému zvířátku napiš několik málo informací, které o něm víš.

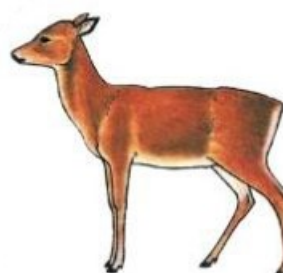
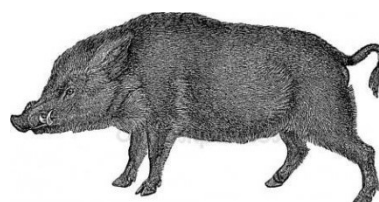
ZVÍŘE	INFORMACE

Úkol pro rychlíky: Napiš jména rostlin, keřů, stromů, které tu kolem sebe vidíš.

Příloha 2 - PRACOVNÍ LIST č.2

Spoj čarou zvířátko s jeho stopou.

Příloha 3 - PRACOVNÍ LIST č.3

Zakroužkuj správnou odpověď.

1. Jaké druhy medvědů znáš?	medvěd strakatý	medvěd hnědý	medvěd spáč
2. Kde žije medvěd hnědý?	Evropa, Asie, Severní Amerika,	Afrika	Antarktida
3. Kolik měří?	1 m	2-4 m	8-10 m
4. Kolik váží?	1 kg	10 kg	100-800 kg
5. Kolika let se dožívá?	15-30 let (v zajetí i déle)	1 rok	100 let
6. Čím se živí?	živočišnou	Rostlinou	živočišnou i rostlinou potravou
7. Vyber medvědí tlapu.			
8. Jakou barvu má panda?	hnědou	bílo - černou	černou
9. Vyber slovo, které je pro medvěda charakteristické.	predátor	žije ve vodě	živí se hmyzem
10. Jakou rychlostí dokáže běžet medvěd hnědý?	15 km/hod.	45 km/hod.	150 km/hod.

Příloha 4 - PRACOVNÍ LIST č.4

Zakroužkuj správnou odpověď.

1. Kolik věžových domů stojí v kladenské čtvrti s názvem Rozdělov?

4 6 10

2. Jak vysoké je mariánské sousoší?

10 m 15 m 25 m

3. Co se nacházelo dříve v budově dnešního infocentra?

potraviny lékárna drogerie

4. Jak se jmenuje kaple, která se nachází v kladenském zámku?

sv. Jakuba sv. Vavřince sv. Metoděje

5. Z jakého materiálu jsou zhotovena domovní znamení na věžových domech v Rozdělově?

sklo keramika dřevo

6. Co stávalo dříve na místě, kde se dnes nachází mariánské sousoší?

pranýř věznice šibenice

7. Kdo udělal návrh sgrafitové výzdoby, kterou můžeme spatřit na budově dnešního infocentra?

V. Krotký J. K. Kovář M. Aleš

8. V jakém slohu je postaven kladenský zámek?

renesančním barokním gotickém

Příloha 5 - PRACOVNÍ LIST č.5

1. Spočítej všechny postavy na sloupu.

Na sloupu je postav.

2. Dokázal bys nějaké pojmenovat?

3. Kolik kroků napočítáš než celé sousoší obejdeš?

kroků

4. Spočítej sloupky mezi jednotlivými ploty, které ohraničují celé sousoší.
sloupků

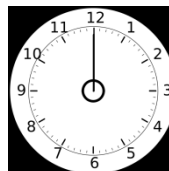
Příloha 6 - PRACOVNÍ LIST č.6

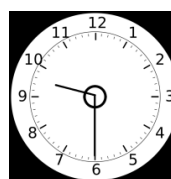
1. Kolik hodin ukazují hodiny na věži?

_____ hodin

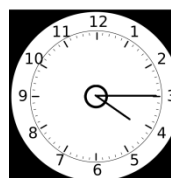
2. Dopln čas, který ukazují následující hodiny.

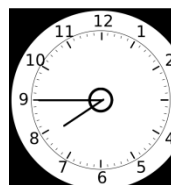
=

=

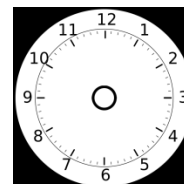
=

=

3. Dokážeš dokreslit ručičky k hodinám tak, aby ukazovaly čas, kdy zvoní na začátek vyučování?

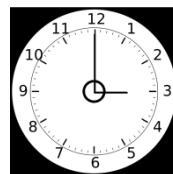
(Nápověda: Zvoní v 7:50 hodin)

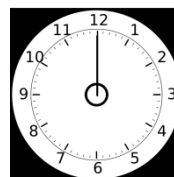
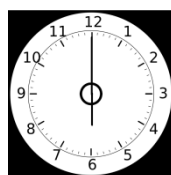
4. V kolik je.....?

Špatnou odpověď škrtni.

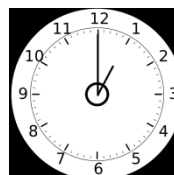
RÁNO

POLEDNE

VEČER

Příloha 7 - Pravidla hry „Na medvěda“

Jedno vybrané dítě, které je uprostřed kruhu, předvádí spícího medvěda. Ostatní děti okolo něj chodí po špičkách a říkají

„Vstávej méďo,

vstávej už,

ty tak dlouho spíš,

že nás nechytíš? “

Když se medvěd probudí, začne chytat děti, které před ním utíkají a mohou se schovat ve vyznačeném území, které představuje domeček. Koho medvěd chytí, stává se sám medvědem.